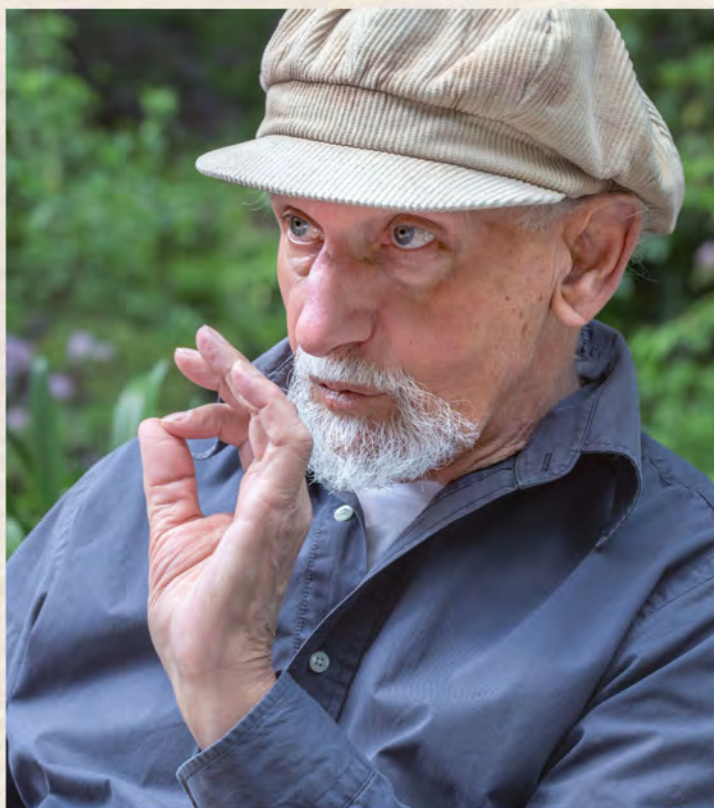

Zaterdag 9 november 2019 - Waalse Kerk Amsterdam

Symposium Daan Manneke 80

DM80
Daan Manneke
kapelmeester van de ruimte

Daan Manneke, componist van de ruimte

Tien jaar geleden verscheen ter gelegenheid van Daan Manneke's 70ste verjaardag een door de Bredase uitgeverij Van Kemenade werkelijk voorbeeldig uitgegeven boek: Daan Manneke. Componist van de ruimte.

Een boek dat nog altijd niets van zijn actualiteit heeft verloren op één ding na: Daan Manneke heeft sinds het verschijnen ervan zijn toch al indrukwekkend oeuvre nog flink uitgebreid. Met Wim Arts zat ik in de redactie van dat boek en ik voel me derhalve vrij daaruit mijn inleidend hoofdstuk te citeren:

'Daan Manneke werd geboren op 7 november 1939 in Kruieninge (Zeeland). Vlaamse voorouders, aan moederszijde is er nog een Spaanse soldaat die in de Tachtigjarige oorlog in Zeeland bleef hangen. De afkomst resulteert in een onhollandse, ruimere blik, die, via Gezelle, reikt tot in het land van Verlaine en Rimbaud en in toenemende mate ook tot in het land van Hölderlin en Rilke. Boerenzoon, gebonden aan aarde en seizoenen. Een rechtzinnige vader, gesteld op orde, een meer spiritueel voelende moeder. Orthodox protestants gezin, een radio is niet in huis, wel een bijbel. De Geneefse psalmen zijn zijn dagelijkse kost. Al sinds zijn prille jeugd is zingen de gewoonste zaak van de wereld. Zeeland is nog zonder hordes toeristen: een archipel van tegenstellingen en kleinschalige gemeenschappen.'

Vanaf 1959 studeert Daan Manneke aan het Brabants conservatorium in Tilburg. Compositie bij Jan van Dijk, de laatste leerling van Willem Pijper en orgel bij Louis Toebosch. Ook hier weer die ruime blik: op het protestantse Zeeland volgde het katholieke Brabant. De hele noten van het Psalter aangevuld met het vrije ritme van het Gregoriaans. Leven en composities krijgen definitief vorm door de kennismaking, lessen bij (vanaf 1966) en vriendschap met Ton de Leeuw. Een inspiratiebron voor het leven. Het is Ton de Leeuw die hem in contact brengt met Olivier Messiaen, bij wie hij enige lessen volgt.

Jarenlang is Daan Manneke organist in Bergen op Zoom. Door een onvoorzichtigheid wordt de kerk bij een restauratie in 1972 door een enorme brand

getroffen, waarbij het orgel, een Delahaye-orgel uit 1771, een prachtig instrument met zuidelijke trekjes definitief verloren ging.

In datzelfde jaar wordt Daan Manneke in 1972 docent aan het Amsterdamse Sweelinck Conservatorium, vanaf 1984 docent compositie. Bekende leerlingen van Daan Manneke zijn o.a. Bart Visman, Mayke Nas, Marijn Simons, Wilbert Bultink, Pieter Bakker, Gerard Beljon, Merlijn Twaalfhoven, Kees van Unen en Giel Vleggaar.

Kenmerkend voor de muziek van Daan Manneke - en hier verraadt zich zijn achtergrond als organist - is zijn grote belangstelling voor improvisatie als tegenhanger van de organisch gegroeide, strenge vorm. In de veel geciteerde woorden van Ton de Leeuw: 'Zijn composities zijn het resultaat van een fusie van twee in hem levende, tegengestelde krachten. Enerzijds de wil om de in hem levende creatieve energie om te zetten en te kanaliseren in strakke, abstracte klankstructuren die tijd, distantie en veel technisch inzicht vragen. Anderzijds de neiging tot directe actie, het omzetten van de creatieve impulsen in een onmiddellijk, emotioneel gebaar.' Of zoals Daan Manneke ooit tegen me zei: 'Er is iets en dan komt er iets anders.'

De muziek van Daan Manneke is, net als die van de door hem bewonderde Igor Strawinsky, ook steeds een dialoog met zijn collega's. Collega's uit heden en verleden. Perotinus, Sweelinck, de Grigny, Bach, Rameau, Berlioz, Hindemith, Strawinsky, Messiaen, Xenakis: allemaal componisten die hun sporen hebben nagelaten in het Daan Mannekes denken over muziek.

Hier ligt ook de bron van Manneke's voorliefde voor het citaat dat in zijn werken op tal van manieren opduikt. Al luisterend komt de luisteraar al dan niet 'verkleed' en meestal geïsoleerd van zijn omgeving plotseling Bach tegen, of een Gregoriaanse Introitus. Soms citeert Manneke ook technieken, zoals de valeur ajoutée van Messiaen.

In diepste wezen is muziek voor Daan Manneke een ritueel. Een spirituele zoektocht naar het - nooit te bereiken - volmaakte.

Of in de woorden van Daan Manneke: 'Ik beweeg mij vrij in het componeren, maak gebruik van de technieken van de oude polyfonie, van het parfum van de Franse muziek, van de atonaliteit van onze cultuur. Als er echt iets is wat bij mij hoort, dan is het ruimte.'

Gerard van der Leeuw

Programma

Presentatie

Merlijn Twaalfhoven

9.30

Ontvangst

10.00

Introductie programma

1 De Zonne Rijst Daan Manneke

2 Inleiding

3 Sweelinckvariations (wereldpremière) Marijn Simons

Catering

4 Gestures Daan Manneke

5 Tombeau voor Ton de Leeuw Daan Manneke

6 Uit de Grote Archipel:
Interludium V, Evocation BWV 611 Daan Manneke

7 Uit Spatium: Agnus Dei en
Omnis Spiritus laudet Dominum Daan Manneke

8 Faux Bourdon
Syrinx Daan Manneke
Claude Debussy

13.00-14.00

Lunchpauze

9 Echoes (wereldpremière)
Een 'nostalgische' compositie-performance Egmont Swaan

10 Inleiding

Catering

11 Presentatie CD Le Bouquet

12 Le Bouquet Daan Manneke

13 Evocazione-Fantasia-Cromatica
overgaand in Fantasia Cromatica, SwWV 258 Daan Manneke
J.P. Sweelinck

16.00

Sluiting

Gerben Gritter, orgel. Wim Arts, declamatie

Gustavo Trujillo Delgado. Daan als ambachtelijke mysticus

Karina Sabac, piano

Yfan Du, marimba en Joris van Haften, cello

Jelena Bazova en Joris van Haften, cello

Jelena Bazova, piano

Jelena Bazova, orgel

Matthijs Koene, panfluit

Egmont Swaan als professor Russolo, Helen Scarlett O'Neill en Harry Ross, performance
Frans Moussault, basklarinet, Yukari Nanami, altfluit

Rokus de Groot. Daan als inspirator

Jos van der Kooy

Jos van der Kooy, orgel en Ensemble Lyrico: Lucia van Vugt, sopraan,
Sang Mee de Groot, alt, Geert Koskamp, tenor en Peter van der List, bas

Jos van der Kooy, orgel

Merlijn Twaalfhoven was compositiestudent van Daan Manneke tussen 1997 en 2003. Hij werkte als componist en ontwerper van muziekprojecten op ongewone locaties, zoals natuurgebieden, vluchtelingenkampen, een zigeunerghetto, de favela van Rio de Janeiro en in huiskamers van Oost Jeruzalem. Hierbij doorbreekt hij bestaande grenzen tussen genres en stijlen en kiest actuele gebeurtenissen als onderwerp. Zo bracht hij schrijvers in Aleppo en Syrische musici in Nederland samen met leden van het Concertgebouw Orkest voor een interactief muziekstuk waarin direct contact met achterblijvers in het bezette Aleppo werd gelegd. Hij schreef *Kunst in de Wereld*, een pleidooi voor een directe verbintenis tussen kunst de samenleving en ontving een UNESCO award. Onlangs richtte hij *The Turn Club* op, een samenwerkingsverband van kunstprofessionals en bruggenbouwers die maatschappelijke vraagstukken aanpakken met een kunstenaarsmindset. Zo zet hij zich in om vastgeroeste patronen in ons denken en handelen te doorbreken en nieuwe verbintenissen te scheppen tussen kunst en de samenleving.

Gerben Gritter is organist, musicoloog en muziektheoreticus. Hij studeerde Orgel, Theorie der muziek en Kerkmuziek aan het Conservatorium van Amsterdam, en Muziekwetenschap aan de Universiteit Utrecht. Aan beide instituten studeerde hij cum laude af. Hij is organiste titulaire van de Waalse Kerk te Amsterdam, in welke hoedanigheid hij de vaste bespeler is van het beroemde Christian Müller-orgel uit 1734. Voorts is hij hoofdvakdocent Muziektheorie en docent Orgelbouw aan het Conservatorium van Amsterdam.

Hij won prijzen op verscheidene internationale orgelconcoursen, en geeft concerten in binnen- en buitenland. Behalve als uitvoerend musicus en docent profileert Gerben Gritter zich als onderzoeker. Van zijn hand verschenen enkele publicaties van diverse aard. In 2014 promoveerde hij aan de Universiteit Utrecht op een proefschrift over de beroemde Duits/Nederlandse orgelmaker Christian Müller (1690-1763).

Wim Arts Voormalig theaterdocent aan de Fontys Hogeschool voor de Kunsten, Tilburg. Regisseur van (muziek-)theatrale producties, waaronder encenseringen voor koor en instrumentaal ensemble in samenwerking met componist Daan Manneke.

Spreekstem in allerlei toepassingen: van poëzieprogramma's en documentaires tot omroep en voetbalwedstrijden.

Bijzondere aandacht voor de verbindingen tussen taal en muziek.

Gustavo Trujillo Delgado werd geboren in La Orotava (Tenerife) in 1972. Hij studeerde klarinet, compositie en theorie der muziek aan de conservatoria van Tenerife, Amsterdam en Rotterdam. Vanaf 2000 combineert Gustavo zijn loopbaan als componist met een onophoudelijke pedagogische activiteit in binnen- en buitenland. Hij heeft een veelzijdige productie, met werken voor orkest, koor, kamermuziek, liederen, elektronische muziek, concerten en solo werken, muziek voor theater, dans en video art. Maar ook omvangrijke bewerkingen en her-composities van werken van o.a. Rossini, Falla, Granados, Bach en Rautavaara. Hij heeft ook een solide reputatie opgebouwd met zijn pedagogische workshops, lezingen en concertinleidingen. Gustavo woont in Amsterdam, waar hij muziektheorie doceert aan het Conservatorium van Amsterdam. Hij speelt klarinet en is een ervaren koorzanger.

Ook is hij artistiek adviseur van PA'dam Kamerkoor, als componist en docent verbonden aan het Festival de Música de Cámara Villa de La Orotava en het Quantum Ensemble, en werkzaam als freelance lector, arrangeur en componist.

Karina Sabac hat sowohl als Solistin bei Soloabenden als auch mit Orchestern in Los Angeles Disney Hall, Amsterdam Concertgebouw, Berlin Philharmonie, München Gasteig, Berlin Konzerthaus und Bukarest Philharmonie gespielt. Sie trat auf in Triobesetzungen mit den Konzertmeistern und Stimmführern der Los Angeles Philharmonic und New York Philharmonic, mit Knut Weber, Cellist der Berliner Philharmoniker und mit der Geigerin Midori Goto die auch ihre Mentorin gewesen ist. Als Solistin trat sie unter Dirigenten wie Paul Nadler (SUA), Vlad Conta (RO), John Lubock (UK), Jiri Malat (CZ) Marijn Simons (NL), Tiberiu Soare (RO) auf. Frau Sabacs Aufnahmen wurden von SFB3 Berlin, WQXR New York, KUSC- Mozart Los Angeles und Klassik Radio Bukarest gesendet. Sie war „Lecturer Assisstant“ (Lehrassistentin) an der USC und hat Klaviermeisterkurse in USA, Portugal, Rumänien und China geleitet. Sie war künstlerische Leiterin und Solopianistin der Rumänischen Kammermusikabenden in Berlin 2008 und ZARVA Festival in Vaals, NL 2010.

Marijn Simons werd in 1982 in Nederland geboren. Hij studeerde viool bij Gawriloff, compositie bij Manneke en MacMillan en directie bij Spanjaard, Pommier en Kiesler. De composities van Simons zijn in opdracht geschreven van en uitgevoerd door dirigenten en solisten als Salonen, Alsop, Eötvös, MacMillan, Lindberg, Glennie, Ferschtman en door orkesten en ensembles zoals het Los Angeles Philharmonic, Rotterdam Philharmonisch, Residentie Orkest, Radio Filharmonisch en de 12 cellisten van de Berliner Philharmoniker. Zijn composities zijn uitgevoerd in zalen zoals het Concertgebouw Amsterdam, Konzerthaus Dortmund, Philharmonie Köln, Walt Disney Concert Hall (Los Angeles), National Center for the Arts (Mexico Stad) en het Hanoi Opera House. Opnames van zijn muziek zijn uitgebracht door Composers' Voice, Etcetera, NorthWest Classics, Quintone, Amstel Records en Erasmus labels. In oktober 2014 ging de wereldpremière van zijn eerste opera Emilia Galotti in opdracht van het Theater Koblenz. Momenteel werkt hij aan een nieuwe opera voor het Theater Linz.

Yifan Du werd geboren in Shenyang (China) in 1999. Ze begon met piano en slagwerk toen ze 8 jaar oud was. Kort daarna begon ze marimba te spelen. Ze werd toegelaten op de Shenzhen Arts School met als hoofdvak percussie. Sinds 2017 studeert ze aan het conservatorium van Amsterdam percussie, momenteel in het derde jaar van haar Bachelor. Haar passie voor muziek leidde haar naar veel percussie-festivals en -masterclasses. Ze nam deel aan het prestigieuze Zeltman Marimba Festival in 2014. Ze trad als soliste op in de concertzaal van Shenzhen na het winnen van een auditie. Met haar schoolensemble nam ze deel aan het Macao International Drum Festival in juli 2016 waar ze de tweede prijs won. Yifan geniet momenteel van haar muziekstudie en wil zich verder verdiepen, met name in kamermuziek. Zij is een ambitieuze studente die haar horizon steeds blijft verbreden.

Joris van Haften studeerde, na een afgeronde studie bouwkunde in Delft, cello bij Nadia David en Michel Dispa aan de conservatoria van Amsterdam en Tilburg. Hier sloot hij in 2002 zijn tweede fase als laureaat af. Hij volgde masterclasses in kamermuziek en solorepertoire bij onder andere György Kurtág, Colin Carr, Pieter Wispelwey en Radu Aldulescu. Joris heeft een brede belangstelling voor het cellorepertoire van barok tot hedendaags, en voert ook graag minder bekend repertoire uit. Zo nam hij de romantische cellosonate van de Nederlander Carl Oberstadt op voor een uitzending

van het radioprogramma De Nederlanden. Met het Eisler Trio nam hij twee lovend ontvangen cd's op met repertoire van Hanns Eisler en tijdgenoten uit het interbellum. Hij voert graag muziek uit van hedendaagse componisten, onder wie Daan Manneke. Daarnaast legt hij zich toe op de uitvoering van alle cellosuites van Bach.

Jelena Bazova studeerde aan het staatsconservatorium van Kazan (Rusland) de hoofdvakken piano en orgel. Deze studies werden in 1980 beide bekroond met zowel het solistendiploma als met de Prix d'Excellence. In 1991 werd zij laureaat van de Russische nationale orgelcompetitie. Van 1980 tot 1990 doceerde zij hoofdvak piano aan het staatsconservatorium van verbonden aan het staatsconservatorium van Kazan. Jelena Bazova treedt binnen haar concertpraktijk als organiste en pianiste veelvuldig op in geheel Rusland, Nederland, België, Frankrijk (o.a. in de Nôtre Dame van Parijs), Italië (o.a. in de Sint Pieter te Rome) en Duitsland. Vertolkster van werken van moderne componisten was zij regelmatig tijdens belangrijke internationale festivals van hedendaagse muziek ("Moskou Herfst", "De Witte Nachten" van St.Petersburg, "Europa-Azië" te Kazan enz.). Sinds 1997 leeft en werkt zij in Nederland. Als docente hoofdvak orgel en hoofdvak piano is zij verbonden aan het Fontys Conservatorium (AMPA) en aan de Young Musicians Academy te Tilburg. Zij is organist van het befaamde Sacramentskoor te Breda.

Matthijs Koene: panfluiters des Vaderlands (1977) wordt internationaal gezien als een van de meest vooraanstaande panfluitisten van zijn tijd. Matthijs is grensverleggend; zijn visie en speelwijze hebben de technische mogelijkheden en expressie van de panfluit vergroot. Hierdoor heeft de panfluit zijn intrede kunnen doen in de klassieke muziek.

Hij weet menig componist te overtuigen om een werk voor panfluit te schrijven. Tot op heden zijn meer dan 200 composities voor Matthijs gemaakt, veelal aan hem opgedragen: solowerken, in kamermuziek, met orgel, als onderdeel van ensemble en soloconcerten. Vaak door gerenommeerde componisten zoals Theo Loevendie, Roderik de Man, Daan Manneke, Guus Janssen, Klaas de Vries, Chiel Meijering, Gwyn Pritchard, Fabio Nieder, Calliope Tsoupaki, Martijn Padding, Klas Torstensson en Ron Ford. Matthijs ontving zijn eerste panfluitlessen op 7-jarige leeftijd en sloot zijn studie aan het Conservatorium van Amsterdam cum laude af. Kort daarna werd hij in 2005 benoemd tot hoofdvakdocent panfluit aan hetzelfde instituut.

Egmont Swaan studeerde in 1996 af voor het hoofdvak compositie bij Daan Manneke en heeft zich sindsdien multi-disciplinair ontwikkeld.

Frans Moussault speelde als freelance basklarinettist met oa het Koninklijk Concertgebouw Orkest, het ASKO ensemble, Chris Hinze en The BBC Symphony Orchestra. Als solist speelt hij regelmatig zijn zelf gecomponeerde repertoire in binnen en buitenland. Zijn CD 'Ocean Child' met dit repertoire ontving van het Parool vier sterren.

Yukari Nanami (Altfluit) is geboren in Japan. Zij werkt bij het Chiba New Philharmonic Orchestra in Japan. Zij is actief als kamermusicus.

Helen Scarlett O'Neill & Harry Ross: Members of performance art collective 'Fruit for the Apocalypse', having left the UK for the safe port of Rotterdam.

Rokus de Groot is componist en oud-hoogleraar muziekwetenschap (Universiteit van Amsterdam). Hij doet onderzoek naar compositietechnieken en esthetiek van eigentijdse muziek, met bijzondere aandacht voor de interactie tussen verschillende culturele tradities. Ook bestudeert hij het metaforisch gebruik van muziektermen, zoals polyfonie, o.a. in het werk van Edward Said.

Onder zijn werken voor intercultureel muziektheater zijn Song of songs: The Love of Mirabai (New Delhi 2005), Layla and Majnun: A Composition about the Night (Amsterdam, Breda 2006), ShivaShakti (Chennai, 2009) and Hosgeldin (Ankara and Burdur, 2014, 2015). Zijn orgelwerk Alleluia (2014) is opgedragen aan Daan Manneke.

Over Manneke's muziek schreef hij 'Een "moment van genade" in muziek: Daan Manneke's werk als bespiegeling over muziek en het numineuze, in G. van der Leeuw & W. Arts eds., Daan Manneke, Componist van de ruimte, Breda: Van Kemenade, 2009, 74-81; en 'Affirmation and restraint: Relationships between concepts of spirituality and music in the works of Joep Franssens and Daan Manneke', in BRIEF (Privacies), ASCA Yearbook 1999 (2000).

Jos van der Kooy (Rotterdam, 1951) maakte in 1970 zijn debuut als concertorganist in de Kaiser Wilhelm Gedächtnis Kirche in Berlijn. Vanaf 1966 is hij kerkmusicus in Amsterdam. Sinds 1981 is hij als cantor en organist verbonden aan de Westerkerk. Ook is hij organist van de Gotische Zaal van de Raad van State in 's-Gravenhage.

In diezelfde stad doceert hij orgel en improvisatie aan het Koninklijk Conservatorium. Tevens is hij verbonden aan de Rijksuniversiteit Leiden. Van 1990 tot 2017 was hij stadsorganist van het wereldberoemde Müllerorgel in de Grote – of Sint Bavokerk te Haarlem. Als vaste gastorganist blijft hij verbonden aan de Haarlemse orgelcultuur. Hij heeft een grote concertpraktijk in binnen- en buitenland.

Ensemble Lyrico is door Lucia van Vugt eind 2018 opgericht met zeer ervaren musici. De zangers hebben een rijke koorervaring en zingen thans nog bij verschillende, gerenommeerde koren zoals Cappella Breda, Dutch Baroque Vocal Consort en Musa.

Het ensemble bestaat uit 4 zangers, een gambist en klavecijnist/organist. Zij houden zich overwegend bezig met de wat onbekendere renaissance- en barokmuziek. Op dit moment concentreert het ensemble zich op de Psalmen en Ayres van John Dowland. Het ensemble wordt in principe voor iedere concertserie gecoacht door een beroepszanger(es). Het ensemble is breed inzetbaar en verleent tevens haar medewerking aan vespers of andere muzikale gelegenheden.

Vanaf de oprichting waren er reeds concerten in Zwijndrecht, Limbricht, Papendrecht en Delft. Voor deze gelegenheid bestaat het ensemble slechts uit 4 zangers: Lucia van Vugt, Sang Mee de Groot, Geert Koskamp en Peter van der List

DM80

Daan Manneke
kapelmeester van de ruimte

Dit festival wordt mede gefinancierd door
het Prins Bernhard Cultuurfonds
en de Provincie Noord-Brabant.

Organisatie: Stichting Babel en Stichting Archipel

PRINS BERNHARD
CULTUURFONDS

Provincie Noord-Brabant

✓ impuls gelden